

Харківська академія неперервної освіти
Кафедра виховання й розвитку особистості

Шкільна тріада –
запорука
успіху нової школи

ГАЛИНА ВОРОНІНА,
*старша викладачка,
кандидатка педагогічних наук*

**Батьки є вихователями своїх дітей
і засівають перші зерна майбутніх
успіхів чи негараздів виховання.
Зрозуміло без пояснень, як важливо для
них у цьому випадку набути педагогічних
знань.**

Костянтин Дмитроович
Ушинський
1824-1871

український та російський педагог,
один із засновників педагогічної
науки та народної школи

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про освіту»

Стаття 70.

6. Для забезпечення державно-громадського управління у сфері освіти можуть утворюватися репрезентативні громадські об'єднання та інші інститути громадянського суспільства, що представляють, у тому числі:

педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників;

здобувачів освіти;

батьків;

заклади освіти;

роботодавців;

об'єднання зазначених категорій осіб.

8. Громадське самоврядування та державно-громадське управління у сфері освіти здійснюються на принципах: пріоритету прав і свобод людини і громадянина; верховенства права; взаємної поваги та партнерства; репрезентативності органів громадського самоврядування, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства і правоможності їх представників; обов'язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; прозорості, відкритості та гласності; обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; взаємної відповідальності сторін.

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про повну загальну середню освіту»

Стаття 25. Права, обов'язки та відповідальність батьків учнів

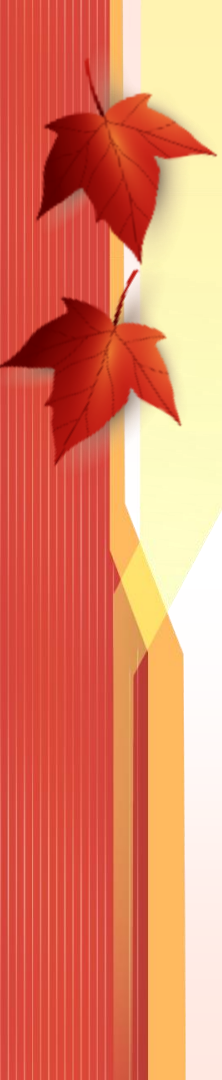
1. Батьки учнів мають права та обов'язки у сфері загальної середньої освіти, передбачені цим Законом, Законом України "Про освіту" та іншими законами України.

Батьки учнів мають право бути присутніми на навчальних заняттях своїх дітей за попереднім погодженням з керівником закладу освіти.

2. На батьків учнів, а також керівників закладів освіти, які виконують обов'язки опікунів дитини у випадках, визначених законом, покладається відповідальність за здобуття ними повної загальної середньої освіти.

3. У закладі освіти можуть діяти:

- органи самоврядування працівників закладу освіти;
- органи учнівського самоврядування;
- органи батьківського самоврядування.

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про повну загальну середню освіту»

Стаття 27. Права, обов'язки та відповідальність батьків учнів

1. Громадське самоврядування в закладі освіти - це право учасників освітнього процесу безпосередньо та/або через органи громадського самоврядування брати участь у вирішенні питань організації та забезпечення освітнього процесу в закладі освіти, захисту своїх прав та інтересів, організації дозвілля та оздоровлення, брати участь у громадському нагляді (контролі) та в управлінні закладом освіти у межах повноважень, визначених Законом України "Про освіту", цим Законом та установчими документами закладу освіти.

Стаття 30. Батьківське самоврядування закладу освіти

1. У закладах освіти та їх структурних підрозділах може діяти батьківське самоврядування. Батьківське самоврядування здійснюється батьками учнів як безпосередньо, так і через органи батьківського самоврядування, з метою захисту прав та інтересів учнів, організації їх дозвілля та оздоровлення, громадського нагляду (контролю) в межах повноважень, визначених цим Законом та статутом закладу освіти.

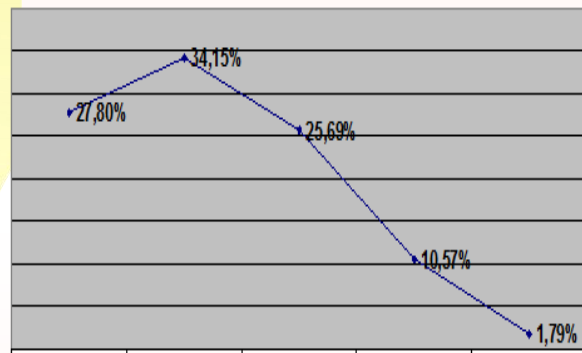
Дослідження з проблем співпраці школи, сім'ї, учнів

(за результатами опитування батьків)

основними перешкодами для повноцінного виховання дітей

- ✓ понад 82 % батьків вважають матеріальні проблеми,
- ✓ 48 % називають брак часу,
- ✓ 22 % – нерозуміння важливості виховання дітей у сім'ї,
- ✓ 29 % – необізнаність у питаннях виховання

Ставлення батьків до діяльності закладу освіти (за результатами опитування батьків)

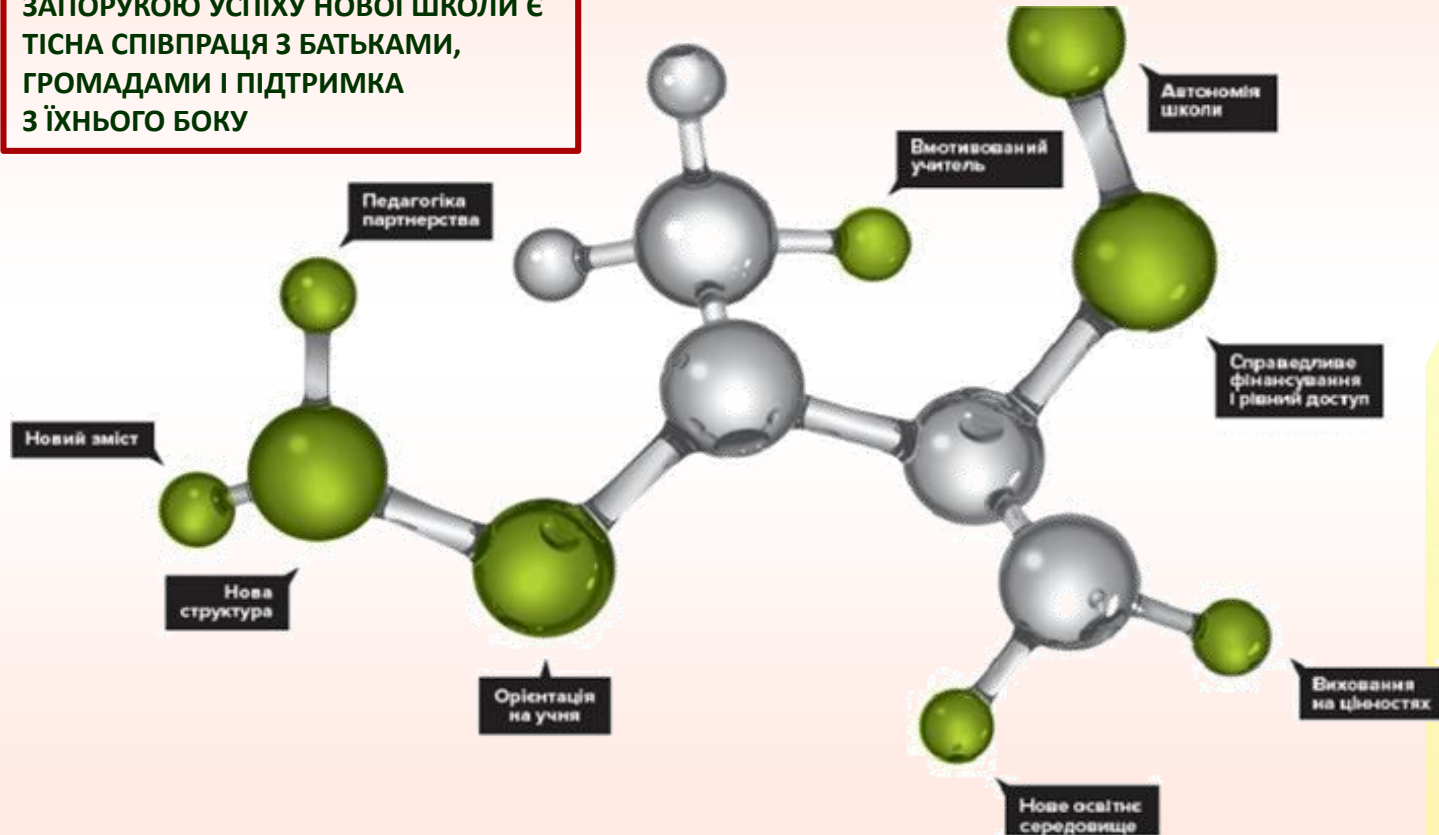

- ✓ 34,15 % опитуваних батьків задоволені відносинами, що склалися між їх дитиною та класним керівником;
- ✓ 27,8 % батьків влаштовує організація роботи школи, режим дня, розклад занять, факультативів, гуртків,
- ✓ 25,69 % позитивно ставляться до шкільного мікроклімату, взаємодії педагогів школи з дітьми,
- ✓ 10,57 % опитуваних задоволені діяльністю адміністрації

ФОРМУЛА НОВОЇ ШКОЛИ

ЗАПОРУКОЮ УСПІХУ НОВОЇ ШКОЛИ Є
ТІСНА СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ,
ГРОМАДАМИ І ПІДТРИМКА
З ЇХНЬОГО БОКУ

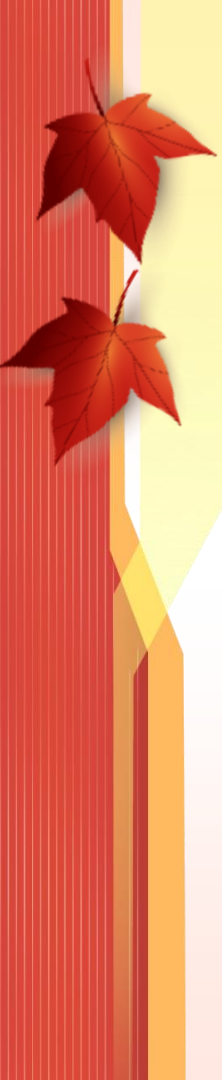
ОСНОВНІ засади Нової української школи

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками.

Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Школа має ініціювати нову, глибшу залученість родини до побудови освітньо-професійної траєкторії дитини.

Нова школа допомагатиме батькам здобувати спеціальні знання про стадії розвитку дитини, ефективні способи виховання в дитині сильних сторін характеру і чеснот залежно від її індивідуальних особливостей.

Чинники педагогічного потенціалу родини

- ✓ готовність батьків до виховання дитини,
- ✓ рівень загальної та педагогічної культури,
- ✓ ступень взаємоузгодженості дій батьків у питаннях виховання,
- ✓ індивідуальні особливості,
- ✓ життєвий досвід,
- ✓ ціннісні орієнтації тощо

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА БАТЬКІВ

Педагогічна культура - пріоритетний напрямок роботи школи, неперервна, багатоступенева підготовка батьків до виконання виховних функцій, що формується на підставі насамперед емоційних переживань, коли після аналізу своєї діяльності батьки доходять висновку, що успіх виховання залежить від особистісних якостей (ерудиція, риси характеру, здібності, уміння тощо).

достатня підготовленість до виховання дітей в умовах сім'ї, уміння застосовувати якості вихователя у процесі сімейної життєдіяльності. Педагогічна підготовленість батьків характеризується певною сумою знань із психології, педагогіки, фізіології, гігієни, уміннями та навичками, набутими в процесі виховання дітей та догляду за ними

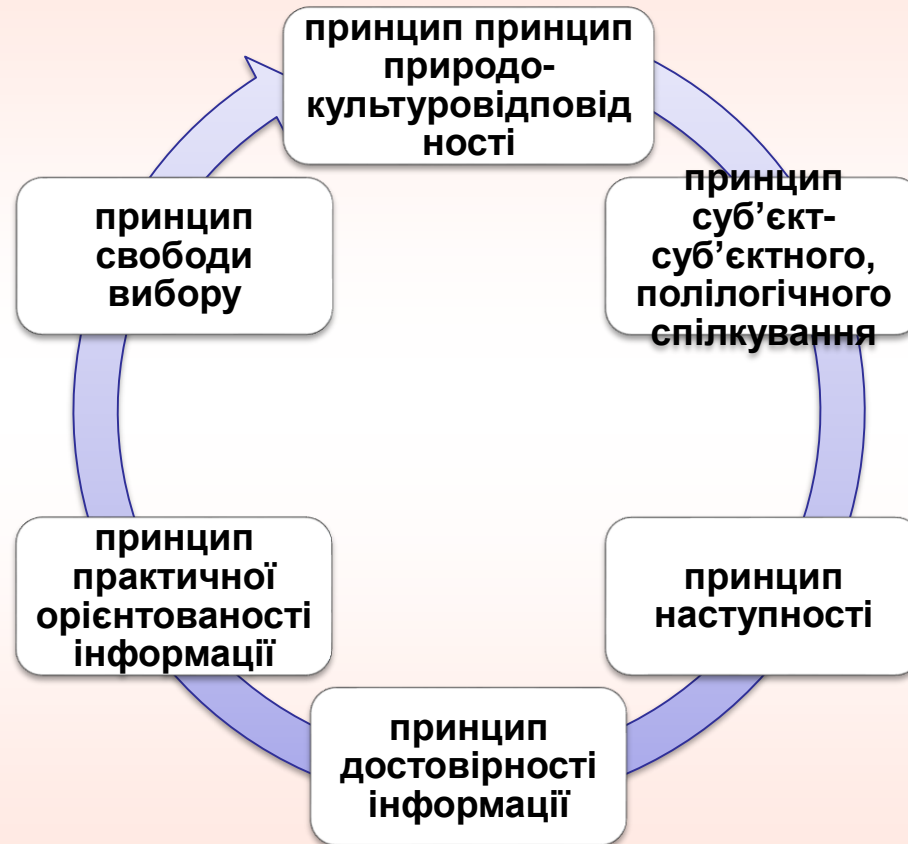
ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ

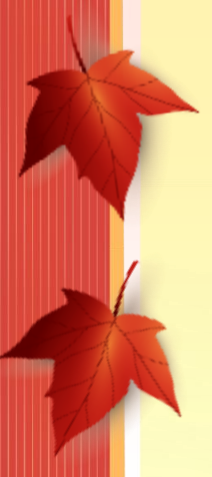
- ✓ моральність,
- ✓ культурологічне мислення,
- ✓ мовлення,
- ✓ комунікативність,
- ✓ дидактичність,
- ✓ праця,
- ✓ рухи,
- ✓ естетичність,
- ✓ екологічність.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ

- ✓ наявність програмно-цільової моделі, що забезпечує цілісність та безперервність процесу;
- ✓ особистісно гуманістичний підхід;
- ✓ урахування індивідуальних особливостей батьків;
- ✓ оптимізація освітнього процесу;
- ✓ демократизація суспільства та шкільного життя;
- ✓ емоційна насиченість життя;
- ✓ самооцінка, взаємооцінка.

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ БАТЬКІВ

Механізми співпраці, закладені в Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти

Напрямок оцінювання:

1. Освітнє середовище закладу освіти
- 1.2. Створення освітнього середовища, вільного від
будь-яких форм насильства та дискримінації
- 1.2.2. Правила поведінки учасників освітнього процесу в
закладі освіти забезпечують дотримання етичних норм,
повагу до гідності, прав і свобод людини.

Суб'єкти організації співпраці з родинами учнів

<i>Посада</i>	<i>Основні напрями діяльності</i>
Директор школи	<ul style="list-style-type: none"> здійснює зв'язок школи з органами освіти, громадськими організаціями; безпосередньо керує роботою з батьками; уживає заходів спільно з батьками щодо покращення організації харчування, асортименту продуктів, створює умови для якісного приготування їжі в їдальні, буфеті школи, організує роботу батьківського комітету; співпрацює з піклувальною радою.
Заступник директора школи з виховної роботи	<ul style="list-style-type: none"> організує просвітницьку роботу для батьків, приймає батьків (осіб, які їх замінюють) з питань організації виховного процесу; організує з учнями та батьками (особами, які їх замінюють) заходи щодо запобігання травматизму, дорожньо-транспортним пригодам, нещасним випадкам; організує залучення батьків до проведення виховної роботи, сприяє створенню комплексної системи виховання.
Класний керівник	<ul style="list-style-type: none"> педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів, учнями, їх батьками, організацію і проведення позаурочних заходів та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу у створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів (вихованців), їх соціального захисту; координує роботу вчителів, викладачів, психолога, медичних працівників, органів учнівського самоврядування, батьків та інших учасників навчально-виховного процесу з виконання завдань навчання та виховання в класному колективі, соціального захисту; інформує про стан виховного процесу в класі та рівень успішності учнів (вихованців) педагогічну раду, адміністрацію навчального закладу, батьків.
Педагог-організатор	<ul style="list-style-type: none"> спільно з батьками координує роботу органів дитячого самоврядування; сприяє впровадженню кращих народних традицій у навчально-виховний процес.
Учитель	<ul style="list-style-type: none"> підтримує постійний зв'язок з батьками (особами, які їх замінюють).
Керівник гуртка	<ul style="list-style-type: none"> надає у межах своєї компетенції консультаційну допомогу батьками (особам, які їх замінюють); працює в тісній взаємодії з учителями, батьками учнів (особами, які їх замінюють).
Вихователь	<ul style="list-style-type: none"> вивчає індивідуальні здібності, інтереси й нахили учнів, їхню поведінку в сім'ї, житлово-побутові умови проживання сім'ї, взаємини учнів з батьками чи особами, що їх замінюють. працює в тісній взаємодії з учителями, класними керівниками і батьками учнів

Нормативний фундамент співпраці в закладі освіти

Напрямок оцінювання:

3. Педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти

3.3. Налагодження співпраці зі здобувачами освіти, їх батьками, працівниками закладу освіти

3.3.1. Педагогічні працівники діють на засадах педагогіки партнерства

3.3.1.1. Частка здобувачів освіти, які вважають, що їх думка має значення (вислуховується, враховується) в освітньому процесі

3.3.1.2. Частка педагогічних працівників, які використовують форми роботи, спрямовані на формування партнерських взаємин зі здобувачами освіти із застосуванням особистісно орієнтованого

Нормативний фундамент співпраці в закладі освіти

Напрямок оцінювання:

4. Управлінські процеси закладу освіти

4.4.1. У закладі освіти створюються умови для реалізації прав і обов'язків учасників освітнього процесу

4.4.3. Керівництво закладу освіти створює умови для розвитку громадського самоврядування

4.4.3.1. Керівництво сприяє участі громадського самоврядування у вирішенні питань щодо діяльності закладу освіти

4.4.4. Керівництво закладу освіти сприяє виявленню громадської активності та ініціативи учасників освітнього процесу, їх участі в житті місцевої громади

4.4.4.1. Керівництво закладу підтримує освітні та громадські ініціативи учасників освітнього процесу, які спрямовані на сталий розвиток закладу освіти та участь у житті місцевої громади (культурні, спортивні, екологічні проекти, заходи тощо)

Меморандум

(лат. memorandum) - те, про що слід пам'ятати, нагадування

- ✓ одна із форм договірної регулювання відносин,
- ✓ дипломатичний документ, у якому викладений фактичний, документальний чи юридичний бік якогось питання. Як правило, додається до ноти або вручається особисто представнику іншої країни.
- ✓ лист з нагадуванням про що-небудь (у торгівлі);
- ✓ доповідна записка, службова довідка, довідка, мемуари, запис;
- ✓ перерахування в страхових полісах (особливо морських) небезпек, страхування від яких не проводиться;
- ✓ спосіб встановлення соціального зв'язку, який заснований на ініціативі сторін, їх внутрішньому переконанні, представлений у вигляді узгодженої програми поведінки, спрямований на досягнення результату визначеного сторонам

Меморандум співпраці між педагогами, батьками та учнями

- ✓ дієвий інструмент для побудови педагогіки партнерства.
- ✓ дозволяє стати педагогам, учням та батькам повноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Вправи для роботи “Перефразування”.

Завдання: перефразуйте назви орієнтовних розділів меморандуму в позитивному сенсі.

- ✓ Ми у безпеці
- ✓ Ми ввічливі
- ✓ Ми старанні та наполегливі в навчанні

- ✓ Серйозно ставитися до навчання
- ✓ Поважати цінності своєї школи
- ✓ Проявляти повагу до старших

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/posibniki/abetka%20dlya%20directora.pdf>

Вправи для роботи «Картування громади»

Інструкція з картування громади

Виділяємо три основні типи корисних ресурсів, які підпадають під картування громади:

- індивідуальні ресурси: таланти, вміння, знання, досвід, лідерські якості та інші ресурси, що притаманні окремим членам громади;

громадські ресурси: культурні та соціальні групи, асоціації, соціальні та волонтерські ініціативи, молодь, події/активності/заходи, сусідство, команди, клуби, зустрічі, громадські сади та городи й інше;

інституційні ресурси: школи, бібліотеки, парки, інфраструктурні об'єкти, кафе, центри громадської активності, церкви, бари та інші.

Об'єднуємося в групи.

Оцінюємо потреби. Визначаємо дії або послуги, що на думку жителів району, мають першочергове значення для поліпшення життя в співтоваристві та школі, наявні ресурси: людських, матеріальних, фінансових, які можуть бути залучені для співпраці. Які в жителів пріоритети? Пам'ятаймо, кожна громада – особлива.

Візуалізуємо (зображуємо) ресурси на аркуші паперу (географічній мапі) або імітації населеного пункту.

Обговорюємо свої пропозиції.

<https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2017/10/Community-mapping-toolkit-ilovepdf-compressed.pdf>

КАРТУВАННЯ ГРОМАДИ (COMMUNITY MAPPING) – ЦЕ ПРОЦЕС МАПУВАННЯ (MAPPING) РЕСУРСІВ ТА СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ГРОМАДИ, ЯКИЙ БИ ДЕМОНСТРУВАВ ЇЇ ЗДАТНІСТЬ ТА ПОТЕНЦІАЛ.

Вправи для роботи “Прийняття-неприйняття”

Завдання: попросіть батьків скласти список елементів мови прийняття та неприйняття дитини, використовуючи таблицю. Визначіть, як дитина впізнає, приймаємо ми її чи ні.

Фраза дитини	Відповідь мовою неприйняття	Відповідь мовою прийняття

Вправи для роботи «Я-ПОВІДОМЛЕННЯ. ТИ-ПОВІДОМЛЕННЯ»

Прийом, пов'язаний як з побудовою речення, так і з визначенням головного суб'єкта, на якому зосереджується увага в цьому реченні.

Завдання: спробуйте сформулювати свої фрази відповідно до ситуації. Сказати перше, що виникне як реакція:

1. Ваша 14-річна донька пішла до подруги на день народження. Обіцяла повернутися о 22.00. На годиннику вже 23.30, а її немає. Нарешті Ви чуєте у вітальні шурхіт. Що і як Ви скажете?
2. Ви попросили чоловіка після роботи купити хліба. Вечеря на столі, чоловік заходить до хати, а хліба купити забув. Що і як Ви скажете?
3. На перерві діти щось емоційно обговорювали та перекинули кашпо з квітами. Що і як ви скажете?

Вправи для роботи

“Me-we-us” (я-ви-ми) або “1-2-разом”

Своєрідна багаторівнева дискусія.

Обговорення проблеми “Як запобігти професійному вигоранню”.

Порядок проведення активності:

1. Кожен учасник обмірковує проблему і записує свої пропозиції;
2. Об'єднання в пари – обговорення проблеми в парі;
3. Об'єднання в групи – обговорення в декількох групах, потім в 3- групах, і нарешті, у 2-х групах. Учасники, працюючи в групах, створюють 5 порад.
4. Обговорення.

Вправи для роботи “Трансформаційні зміни”

Завдання: трансформуйте правила поведінки із “заборонених” у позитивні. Ви можете використати для цієї вправи зразки старих правил для учнів, які є в школі. Спробуйте виконати цю вправу!

Загальні правила поведінки в школі	Правила поведінки (редаговані)
Правила поведінки учнів базуються на законах України, постановах міністерства освіти та науки	Правила поведінки учні базуються на чинному законодавстві України
Не можна без дозволу педагогів або медичної сестри (за узгодженням з батьками) йти зі школи та її території в урочний час	Йти зі школи та її території можна лише з дозволу вчителів або медичної сестри (попередньо узгодивши з батьками)
У школі учні поводять себе так, щоб не принизити свою честь і гідність	?
Учні зобов'язані виконувати домашні завдання в терміни, встановлені шкільною програмою	?
На першу вимогу вчителя учень зобов'язаний дати щоденник.	?

Таблиця для перевірки

Загальні правила поведінки в школі	Правила поведінки (редаговані)
Правила поведінки учнів базуються на законах України, постановах міністерства освіти та науки	Правила поведінки учні базуються на чинному законодавстві України
Не можна без дозволу педагогів або медичної сестри (за узгодженням з батьками) йти зі школи та її території в урочний час	Йти зі школи та її території можна лише з дозволу вчителів або медичної сестри (попередньо узгодивши з батьками)
У школі учні поводять себе так, щоб не принизити свою честь і гідність	У школі учні поведуться гідно та поважають честь і гідність людей, які знаходяться поруч
Учні зобов'язані виконувати домашні завдання в терміни, встановлені шкільною програмою	Учні старанно виконують домашні завдання
На першу вимогу вчителя учень зобов'язаний дати щоденник.	

Текст меморандуму, короткий відеокурс про створення та використання Меморандуму

<https://mon.gov.ua/ua/news/krok-do-pedagogiki-partnerstva-shkolam-proponuyut-memorandum-spivpraci-mizh-pedagogami-batkami-ta-uchnyami>

<https://nus.org.ua/memorandum/>

Додатки

Анкета для батьків

- Що ви думаєте про школу та педагогічний колектив?
- Яким, на вашу думку, має бути класний колектив вашої дитини:
- Яким ви уявляєте клас, в якому буде навчатися ваша дитина?
- Які традиції треба започаткувати та розвивати у класі?
- Чим і як можете допомогти класному керівникові у створенні дитячого колективу?
- Які труднощі ви маєте у вихованні дитини?

Анкета для батьків

- Школа, в якій навчається моя дитина – це ...
- Клас, в якому навчається моя дитина – це...
- Однокласники моєї дитини – це...
- Виконання домашнього завдання для моєї дитини – це...
- Моїй дитині подобаються предмети - ...
- Предмети, які не подобаються моїй дитині -

Анкета для учнів

- Школа для мене – це...
- Клас, в якому я навчаюся – це ...
- Учителі для мене – це люди, які...
- Мої однокласники – це...
- Мені подобається - ...
- Мені не подобається - ...

Додатки

Анкета для членів шкільних батьківських рад

Шановні батьки!

Просимо Вас відповісти на питання анкети, яка проводиться з метою вивчення рівня ефективності співпраці батьківської громади з іншими учасниками навчально-виховного процесу. Виберіть один із запропонованих варіантів відповідей або висловите власну думку.

1. За період навчання Вашої дитини роль

батьківського комітету:

- а) зросла;
- б) стала більш формальною;
- в) суттєво не змінилася.

2. Основним принципом взаємодії педагогічного і

батьківського колективів школи є:

- а) поради;
- б) пропозиції;
- в) довіра
- г) вказівки;
- д) аналіз;
- ж) контроль.

3. Що в діяльності батьківських комітетів є

найважливішим:

- а) здійснення зв'язків між батьківським та педагогічним колективами;
- б) взаємодія з учнівським самоврядуванням;
- в) узгодження планів з адміністрацією школи;
- г) заохочення найкращих учнів школи;
- д) інше _____

4. Зв'язки між батьками і педагогічним колективом здійснюються у формах:

- а) _____
- б) _____
- в) _____

5. З якими перешкодами найчастіше зустрічаються представники батьківських комітетів у своїй діяльності:

- а) консерватизм;
- б) байдужість;
- в) нерозуміння;
- г) матеріальні;
- д) інші _____

6. З ким Вам найпростіше дійти згоди в організації ефективної роботи батьківського комітету:

- а) з адміністрацією школи;
- б) з учителями;
- в) з батьками;
- г) з учнями.

7. Педагогічний колектив, на Вашу думку, бачить в представниках батьківського комітету:

- а) односторонців;
- б) конкурентів;
- в) помічників;
- г) інше _____

8. Яким чином адміністрація школи сприяє роботі батьківських комітетів: _____

9. Ваші пропозиції щодо поліпшення роботи шкільного батьківського комітету _____

**Зрідка знайдеш дорослих, які свідомо
шкодять своїм дітям, водночас доволі
часто саме такого результату вони
досягають, будучи переконані в тому, що
хочуть і роблять дітям добро, свідомо не
дослухаючись до голосу науки.**

**Роберт Бернс
(також Бёрнс;
англ. Robert Burns)
1759-1796
шотландський поет**

**Запрошуємо до
співпраці!**

**КВНЗ “Харківська академія неперервної освіти”
Кафедра виховання й розвитку особистості
м.харків, вул Світла, 41, каб. 32,
720-93-77,
v_gala@ukr.net**